

Sygn. akt II CZ 12/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSA Janusz Kaspryszyn

w sprawie z powództwa Gminy Miasto S.

przeciwko A. R.

o wydanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 kwietnia 2016 r.,

zażalenia pozwanego na wyrok Sądu Okręgowego w S.

z dnia 28 września 2015 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w instancji.**

UZASADNIENIE

Pozwany A. R. zaskarżył zażaleniem wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 28 września 2015 r., uchylający wyrok Sądu Rejonowego w S. z dnia 30 czerwca 2014 r. i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi. Wyrok zapadł w sprawie, w której powodowa Gmina Miasta S. domagała się ostatecznie od pozwanego opróżnienia i wydania powódce w stanie wolnym od osób i rzeczy pomieszczeń piwnicznych położonych w S. przy ul. P. znajdujących się na działkach nr 22/32 obręb 40, dla której Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą o [...], nr 22/29 obręb 40 dla której prowadzona jest księga wieczysta o nr [...], działce nr 22/30 obręb 40 dla której prowadzona jest księga wieczysta o nr [...], działce nr 22/31 obręb 40, dla której prowadzona jest księga wieczysta o nr [...] zgodnie ze sporządzonymi przez geodetę K. P. mapami stanowiącymi załącznik do opinii z dnia 10 grudnia 2013 r. Pozwany przeczył posiadaniu wskazanych w żądaniu części nieruchomości powódki.

Sąd Rejonowy uchylonym wyrokiem z dnia 20 czerwca 2014 r. uwzględnił powództwo, wskazując, że opróżnione i wydane powódce przez pozwanego mają być pomieszczenia oznaczone na rzutach piwnic stanowiących załącznik do opinii biegłej z dnia 10 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy ustalił, że wskazane w wyroku działki są własnością powódki, której też przysługuje prawo własności całości budynku na działce 22/31 i 22/32 i prawo współwłasności budynków na pozostałych dwóch działkach 22/29 i 22/30. Pozwany natomiast jest jedynie właścicielem działki nr 119 zabudowanej budynkiem usługowo biurowym. Piwnice budynku na działkach powodowej Gminy, graniczące z piwnicami budynku pozwanego zostały połączone z systemem piwnic nieruchomości pozwanego, natomiast odcięte komunikacyjnie od budynku powódki – wejście do nich zostało od tej strony zamurowane przez pozwanego. W piwnicach tych mieści się Klub [...] z wejściem w budynek pozwanego i także część piwnic stanowiąca część składową budynku pozwanej pozostaje we władaniu pozwanego, który nie wykazał, by służyły mu jakiegokolwiek prawa do nieruchomości powódki. Powołując się na art. 222 i art. 209 k.c. Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo zaznaczając, że granice, w jakich pozwany bezprawnie zajmuje piwnice oznaczył w oparciu o mapę wykonaną przez biegłego

geodetę, jako te, które znajdują się pod gruntem powódki, ponieważ pozwany uniemożliwił wejście do piwnic i dokonanie oględzin i pomiarów wewnątrz nich.

Sąd Okręgowy, który rozpatrywał sprawę na skutek apelacji pozwanego, stwierdził, że zgłoszone przez powódkę żądanie nie było precyzyjnie oznaczone przez skonkretyzowanie pomieszczeń, których wydania się domaga, a Sąd Rejonowy nie poczynił ustaleń co zakresu faktycznego władztwa pozwanego nad nieruchomościami powódki, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy i uzasadniało - w myśl art. 386 § 4 k.p.c. - uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Sąd Okręgowy zalecił, by przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy zobowiązał powódkę do jednoznacznego oznaczenia pomieszczeń piwnicznych, których wydania domaga się od pozwanego pod rygorem zawieszenia postępowania, a w przypadku uczynienia zadość temu wezwaniu, Sąd Rejonowy powinien w oparciu o zaoferowane przez stronę powodową dowody, zwłaszcza dowody z opinii biegłych (przy czym z uwagi na to, że wybór specjalności w tym zakresie należy do sądu, nie powinien on ograniczyć się do wskazanego przez powoda biegłego z zakresu geodezji, lecz zlecić łącznie sporządzenie opinii przez tego biegłego razem z biegłym z zakresu budownictwa) ustalić, czy powyższe pomieszczenia rzeczywiście stanowią część składową nieruchomości obejmujących działki numer 22/29, 22/30, 22/31, 22/32, a następnie zbadać, czy i w ewentualnie jakiej części znajdują się w faktycznym władaniu pozwanego.

W zażaleniu skarżący zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego z dnia 30 czerwca 2014 r. w sytuacji, w której jego zdaniem nie było ku temu przesłanek, ponieważ istota sprawy została rozpoznana przez Sąd pierwszej instancji, jakkolwiek nieprawidłowo, gdyż powództwo powinno zostać oddalone. W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego i przekazanie mu sprawy w do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi powódka wniosła o oddalenie zażalenia w całości oraz zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c., wprowadzony do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), umożliwił poddanie kontroli instancyjnej prawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Charakter tego zażalenia Sąd Najwyższy poddał analizie m.in. w postanowieniach z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.; z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ. Wskazał w nich, że rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania dokonywanego na skutek zażalenia ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu wystąpienia przesłanek stosowania art. 386 § 4 k.p.c. Prawidłowość stanowiska prawnego sądu drugiej instancji pozostaje poza zakresem kontroli zażaleniowej. Dokonywana kontrola powinna mieć charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 § 4 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu przytoczył jako podstawę uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji art. 386 § 4 k.p.c. wskazując, że Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ wydał merytoryczne orzeczenie pomimo niedostatecznego sprecyzowania żądania pozwu i niewyjaśnienia najważniejszych okoliczności faktycznych, do których zaliczył ustalenie, jakie konkretnie pomieszczenia piwniczne na nieruchomości powódki pozwany zajmuje i powinien jej wydać. Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest, co słusznie wskazał Sąd drugiej instancji, jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyroki

Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315; z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003/3/36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009/1-2/2, a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, Lex nr 1231340; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12, Lex nr 1284698, z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, oraz z dnia 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12 – publ. <http://www.sn.pl>).

Taki stan rzeczy jednak nie występuje w rozpatrywanej sprawie. Powódka domagała się wydania przez pozwanego pomieszczeń piwnicznych znajdujących się w granicach jej nieruchomości. Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany te pomieszczenia zajmuje bezprawnie i nakazał ich wydanie, oznaczając je zgodnie z żądaniem powódki – przez odwołanie się do mapy sporządzonej przez biegłego. Oczywiście jest więc, że obowiązkiem wydania objęte zostały wszystkie pomieszczenia, które znajdują się w obszarze zaznaczonym na mapie. Tym samym Sąd pierwszej instancji wydając wyrok zgodny z tym żądaniem rozstrzygnął o nim, dokonując ustaleń faktycznych, że do tych wszystkich pomieszczeń powódka nie ma dostępu i że znajdują się one w posiadaniu pozwanego, który nie wykazał, aby był uprawniony do dysponowania nimi. W tych okolicznościach nie można zgodzić się z Sądem Okręgowym, ani co do tego, że nie została rozpoznana istota sprawy, ani co do tego, że Sąd Rejonowy nie poczynił niezbędnych do rozpoznania tej sprawy ustaleń faktycznych. Jeżeli Sąd odwoławczy uznawał, że ustalenia te nie są kompletne, ponieważ zachodzą wątpliwości co do przebiegu granicy między nieruchomościami czy też, że należy inaczej sformułować rozstrzygnięcie – przez wskazanie konkretnych pomieszczeń, które podlegają wydaniu, to nie było przeszkód by tego dokonał, uzupełniając postępowanie w sposób jaki zalecał Sądowi Rejonowemu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Konieczne uzupełnienie ustaleń i ewentualne przeformułowanie rozstrzygnięcia mieściłoby się w granicach zgłoszonego powództwa i stanowiłoby należytą realizację obowiązków sądu orzekającego w postępowaniu apelacyjnym. Postępowanie apelacyjne, co trafnie podkreśla skarżący, ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny

(por. mająca moc zasady prawnej uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). Głównym problemem, z jakim obydwie Sądy spotkały się w toku rozpatrywania sporu, była odmowa udostępnienia pomieszczeń piwnicznych przez pozwanego, jednak tego rodzaju trudności nie stanowią podstawy uzasadniającej uchylenie orzeczenia z powołaniem się na nierozpoznanie istoty sprawy. Nie zachodzi też potrzeba przeprowadzenia całości postępowania dowodowego. Zaskarżony wyrok wydany więc został z naruszeniem art. 386 § 4 k.p.c., wobec czego na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., należało go uchylić.

Wobec niekończącego sprawy charakteru wydanego postanowienia orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego nastąpiło na podstawie art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 394¹ § 3 k.p.c.

db

kc